

Crna Gora
Ministarstvo ekonomije

Izvještaj o realizaciji programa „Biznis karavan“

Podgorica, maj 2018. godine

SADRŽAJ

UVOD	3
BIZNIS KARAVAN	4
PROGRAMI PODSTICANJA RAZVOJA BIZNISA	5
Uredba o podsticanju direktnih investicija	5
Projekat razvoja biznis zona	5
Program podsticaja razvoja klastera u Crnoj Gori	6
Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period od 2017-2020 godine	6
Program podrške za modernizaciju industrije	6
Program unapređenja inovativnosti u malim i srednjim preduzećima	6
Program mentoringa za mala i srednja preduzeća	6
Program podrške razvoju preduzetništva	7
Tehnička podrška u izradi strateških planova razvoja jedinica lokalne samouprave	7
PREPORUKE SEKTORA PRIVREDE U CILJU UNAPREĐENJA PROGRAMA PODSTICANJA RAZVOJA BIZNISA	7
REZULTATI UNAPREĐENJA PROGRAMA PODSTICANJA RAZVOJA BIZNISA SHODNO PREPORUKAMA PRIVREDNOG SEKTORA	13
PREPORUKE SEKTORA PRIVREDE KOJE NIJESU DIREKTNO VEZANE ZA PROGRAME PODSTICANJA RAZVOJA BIZNISA	14
PROMOCIJA DOMAĆIH PROIZVODA – „KUPUJMO DOMAĆE”	16
PODRŠKA PRIVREDNOM SEKTORU U OKVIRU MINISTARSTVA EKONOMIJE	16

UVOD

Ministarstvo ekonomije i Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) su 2017. godine potpisali Sporazum o saradnji na zajedničkom finansiranju realizacije projekta „Unapređenje konkurentnosti privrede”. Projekat predstavlja jedan od mehanizama koji se sprovode u cilju jačanja sektora mikro, malih i srednjih preduzeća i preduzetnika, unapređenja saradnje sa jedinicama lokalne samouprave i razvoja poslovne infrastrukture. Podrška koja se pruža lokalnim samoupravama i privrednim subjektima, tehničkog je karaktera, a projekat se realizuje kontinuirano od 2014. godine.

Aktivnosti planirane i realizovane Sporazumom iz 2017. godine, odnosile su se na: podršku u pripremi strateških planova za jedinice lokalne samouprave, podršku klasterima prilikom pripreme projektne dokumentacije u cilju apliciranja za sredstva u okviru „Programa razvoja klastera za 2017. godinu”, povezivanje klastera sa naučno istraživačkim institucijama, pomoć jedinicama lokalne samouprave prilikom pripreme lokalnih propisa u cilju usklađivanja poslovanja biznis zona od lokalnog značaja sa odredbama propisanim Uredbom o biznis zonama, projektne dokumentacije za infrastrukturno opremanje biznis zona, promociju biznis zona, biznis klastera i drugih programa podsticanja razvoja biznisa koji su u nadležnosti Ministarstva ekonomije.

Ukupna finansijska sredstva opredjeljena za realizaciju predmetnih aktivnosti, iznosila su 100.000,00€, od čega je kontribucija Ministarstva ekonomije iznosila 70.000,00€, a UNDP-a 30.000,00€.

Projektom „Unapređenje konkurentnosti privrede”, do 2017. godine, realizovane su brojne aktivnosti u cilju unapređenja poslovnog ambijenta, sa posebnim osvrtom na unapređenje projekata razvoja biznis zona i razvoja biznis klastera, kao i unapređenje poslovanja jedinica lokalne samouprave, a koje su predstavljale osnov za nastavak saradnje Ministarstva ekonomije i UNDP-a i čijom su realizacijom identifikovane ključne barijere u poslovanju privrednog sektora i analiziran način njihovog otklanjanja.

S obzirom da je jedan od ciljeva projekta jačanje i aktiviranje sektora mikro, malih, srednjih preduzeća i preduzetnika i da Ministarstvo ekonomije u okviru svojih nadležnosti realizuje devet programa podsticanja razvoja biznisa, analizom do sada realizovanih aktivnosti u okviru projekta, spoznali smo potrebu za direktnom promocijom predmetne finansijske i tehničke podrške privrednom sektoru i tom prilikom pokrenut je program „Biznis karavan”.

Saradnja Ministarstva ekonomije i UNDP-a, po ovom osnovu, nastaviće se i 2018. godine. Planirane su aktivnosti kojima ćemo biti orjentisani na podršku razvoju sektora privrede, promociju programa podsticanja razvoja biznisa, razvoju biznis zona i biznis klastera, zatim procesu strateškog planiranja razvoja jedinica lokalne samouprave, a dodatno ćemo doprinjeti i razvoju nacionalnog brenda u cilju unapređenja konkurentnosti države, ali i njene bolje vidljivosti i prepoznatljivosti na inostranom tržištu.

BIZNIS KARAVAN

Ministarstvo ekonomije je uz podršku UNDP-a, pokrenulo organizaciju „Biznis karavana”, kako bi obišli sve jedinice lokalne samouprave u Crnoj Gori i u direktnoj komunikaciji, upoznali privrednike sa devet programa finansijske i tehničke podrške razvoju biznisa koje Ministarstvo sprovodi. Svjesni da je sektor malih i srednjih preduzeća glavni pokretač ekonomskog razvoja, a da su privrednici uprkos naporima ministarstva i drugih resornih institucija u Vladi Crne Gore relativno slabo upoznati sa mogućnostima koje bi im obezbjedile konkurentniju poziciju na tržištu, iniciran je projekat koji bi pored promocije programa, obezbjedio privrednicima priliku da na licu mjesta iznesu sve probleme i prepeke sa kojima se susreću prilikom apliciranja ili implementacije programa.

Sprovođenjem aktivnosti u okviru „Biznis karavana”, omogućili smo veću transparentnost državnog aparata, direktnu komunikaciju sa privrednim sektorom i doprinjeli da sve aktivnosti sprovedene u okviru projekta budu predstavljene ciljnim grupama.

Zajedničkom saradnjom sa privrednim sektorom imamo mnogo veće šanse da stvorimo nove prilike na tržištu i podstaknemo privrednike da sarađuju sa ministarstvom na projektima podrške razvoju biznisa, a sa druge strane imamo priliku da opipamo puls privrede u njenom najrealnijem prikazu i na taj način preduzmemo mjere kojima će se graditi međusobno povjerenje javnog i privatnog sektora, sa jednim zajedničkim ciljem, a to je stvaranje zdravog i konkurentnog poslovnog ambijenta.

Svrha projekta nije samo da saslušamo privrednike i prezentujemo programe podsticanja razvoja biznisa, već i da odgovorimo na njihove zahtjeve, uzmemo u razmatranje kritike i sugestije, kao i da u saradnji sa drugim resorima u Vladi Crne Gore pokrenemo rješavanje problema koji ih opterećuju i po drugim osnovama.

Prije otpočinjanja projekta, detaljno su analizirane potrebe privrednog sektora, pripremljen je plan posjeta jedinica lokalne samouprave i organizovan projektni tim na čelu sa ministarkom ekonomije. Pripremljena je brošura „Programi podsticanja razvoja biznisa”, kojom su obuhvaćeni svi detalji u vezi pojedinačnih programa, kao i kontakt podaci službenika Ministarstva ekonomije i Sekretarijata za razvojne projekte, koji će privrednim subjektima biti na raspolaganju prilikom apliciranja i svih drugih pitanja i nedoumica.

„Biznis karavan” je do sada posjetio 14 jedinica lokalne samouprave i to: Bijelo Polje, Berane, Mojkovac, Kolašin, Pljevlja, Šavnik, Žabljak, Cetinje, Danilovgrad, Plužine, Budvu, Tivat, Nikšić i Podgoricu.

Centralni događaj u okviru projekta organizovan je u Glavnom gradu i tom prilikom, pored predstavnika privrednog sektora, programi su predstavljeni i udruženjima privrednika, predstavnicima međunarodnih institucija u Crnoj Gori, kao i predstavnicima svih jedinica lokalne samouprave.

Plan je da se tokom 2018. godine obiđe i 9 preostalih jedinica lokalne samouprave i na osnovu iskustva stečenog za vrijeme trajanja projekta dodatno unaprijedi saradnja sa privrednicima koja će rezultirati većom participacijom u okviru programa podrške razvoja biznisa. Takođe, ideja je da karavan bude primjer i drugim institucijama da kroz slične projekte, omoguće privrednicima da se

bliže upoznaju sa prilikama koje im se nude, ali i da ih podstaknu da konstruktivnim prijedlozima utiču na prevazilaženje prepreka prilikom obavljanja djelatnosti u Crnoj Gori.

PROGRAMI PODSTICANJA RAZVOJA BIZNISA

Ministarstvo ekonomije realizuje devet programa podsticanja razvoja biznisa, koji uključuju finansijsku i tehničku podršku mikro, malim i srednjim preduzećima i preduzetnicima. Finansijska podrška je obezbjeđena kroz direktne subvencije, refundaciju uložених sredstava u realizaciju projekata i poreska oslobođanja, dok je tehnička podrška obezbjeđena kroz izradu projektne dokumentacije, pripremu biznis planova, konsultantske usluge i ekspertsku podršku za pripremu aplikacija za pojedinačne programe.

Podrška je usmjerena na djelatnosti u sektoru prerađivačke industrije, kao glavnog razvojnog sektora privrede, ali nije izostavljen ni sektor turizma i usluga. Takođe, kriterijumi po osnovu programa su definisani na način da privrednici koji svoje kapacitete pozicioniraju u manje razvijenim područjima zemlje, sa akcentom na Sjeverni region, imaju znatno povoljnije uslove apliciranja i znatno veću mogućnost za ostvarenje podsticaja po osnovu projekta.

Visina sredstava po osnovu svih programa, dodjeljuju se kumulativno i to velikim privrednim društvima se utvrđuje do 50% opravdanih troškova za realizaciju investicionog projekta, odnosno do 60% opravdanih troškova za srednja privredna društva i do 70% za mala privredna društva. Samim tim, korišćenje podrške u okviru jednog programa, ne isključuje mogućnost učešća u drugom.

Uredba o podsticanju direktnih investicija

Uredbom o podsticanju direktnih investicija definisani su finansijski podsticaji za nove investicije u Crnoj Gori. Glavni preduslov za ostvarivanje podrške je da investitori u Glavnom gradu i Južnom regionu ulože minimum 500.000,00€ i otvore minimum 20 novih radnih mjesta, a u Centralnom i Sjevernom regionu minimum 250.000,00€ i minimum 10 novih radnih mjesta, kako bi ostvarili pravo na podsticaje u vrijednosti od 3.000,00€ do 10.000,00€ po novom radnim mjestu. Za kapitalne investicije veće od 10 miliona €, kojima se otvara najmanje 50 novih radnih mjesta, podsticaji se mogu dodijeliti u visini do 17% vrijednosti investicije. Uredba takođe predviđa mogućnost refundacije troškova za izgradnju infrastrukture neophodne za realizaciju investicionog projekta.

Projekat razvoja biznis zona

Biznis zona predstavlja jedinstven entitet na području jedinice lokalne samouprave, dijelom ili u potpunosti infrastrukturno opremljen, a koji potencijalnim investitorima pored zajedničkog prostora i infrastrukture pruža dodatne poreske i administrativne olakšice sa državnog i lokalnog nivoa. Uredbom o biznis zonama korisnici su oslobođeni plaćanja obaveznog socijalnog osiguranja na zarade zaposlenih, doprinosa za Fond rada i poreza na dohodak fizičkih lica, na period od 5 godina od dana pozicioniranja kapaciteta u biznis zoni. Sa lokalnog nivoa obezbjeđeni su sljedeći podsticaji: povoljne cijene zakupa/kupovine zemljišta, oslobođanje ili smanjenje komunalnih naknada, kao i naknada za opremanje građevinskog zemljišta, smanjenje stope poreza na nepokretnosti do granice propisane zakonom, oslobođanje prireza poreza na dohodak fizičkih lica,

one stop-shop na lokalnom nivou, dodatno infrastrukturno opremanje lokacija od strane jedinice lokalne samouprave.

Program podsticaja razvoja klastera u Crnoj Gori

Cilj Programa je finansijska podrška za privredne subjekte koji se udružuju u klastere i to kroz ulaganja u materijalnu, nematerijalnu imovinu i operativne troškove poslovanja, radi jačanja kapaciteta klastera i pozicioniranja na domaćem i inostranom tržištu. Odobrena pomoć od strane Ministarstva ekonomije pokriva do 65% opravdanih troškova nabavne vrijednosti opreme bez poreza na dodatu vrijednost, za klastere koji djeluju na teritoriji manje razvijenih jedinica lokalne samouprave, odnosno do 50% opravdanih troškova za klastere iz ostalih područja, a najviše do 15.000,00€ po jednom aplikantu. Klaster može biti organizovan kao privredno društvo ili nevladina organizacija, a po osnovu jednog javnog poziva može konkurisati sa najviše dva projekta koji nemaju istu namjenu.

Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period od 2017-2020 godine

Program ima za cilj finansijsku podršku privrednim subjektima, naročito iz manje razvijenih jedinica lokalne samouprave, da u što većoj mjeri povećaju svoju konkurentnost, prvenstveno kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda za proizvode i podršku za dobijanje akreditacije za ocjenjivanje usaglašenosti. Program sadrži podršku malim i srednjim preduzećima u smislu refundacije troškova akreditacije tijela za ocjenjivanje usaglašenosti i podršku malim i srednjim preduzećima u smislu refundacije troškova implementacije standarda / sertifikacije / resertifikacije. Odobrena pomoć od strane Ministarstva ekonomije je do 70% opravdanih troškova za mala privredna društva, odnosno do 60% opravdanih troškova za srednja privredna društva, u iznosu najviše do 5.000,00€ po jednom aplikantu.

Program podrške za modernizaciju industrije

Osnovni cilj programa je jačanje konkurentnosti privrednih subjekata, unapređenje poslovanja, produktivnosti i profitabilnosti kroz investicije u tehničku opremljenost proizvodnih kapaciteta (investicije u opremu). Privrednim subjektima je omogućeno sufinansiranje opravdanih troškova nabavke opreme do 20% za preduzetnike, mikro i mala privredna društva, odnosno do 10 % za srednja privredna društva. Iznos odobrenih bespovratnih sredstava u visini do 20% vrijednosti opreme ne može biti manji od 5.000,00€, niti veći od 20.000,00€. Privrednik prethodno mora biti korisnik kredita Investiciono-razvojnog fonda, po ovom osnovu.

Program unapređenja inovativnosti u malim i srednjim preduzećima

Implementacija ovog projekta finansijske podrške u vidu grantova za razvoj konkurentnih i inovativnih malih i srednjih preduzeća, dopriniće povećanju efikasnosti preduzeća iz oblasti prerađivačke industrije. Privredni subjekat ima pravo na povraćaj ulaganja u inovativne programe u visini od maksimalno 50% opravdanih troškova, odnosno 3.500€ bez PDV-a.

Program mentoringa za mala i srednja preduzeća

Realizacija projekta predstavlja zajednički rad mentora i preduzeća/preduzetnika u cilju prevazilaženja trenutne situacije i nalaženja najpovoljnijih rješenja za buduće poslovanje. Mentor u

cilju podrške, sprovodi sljedeće aktivnosti: Dijagnostikovanje - analiza trenutne situacije u preduzeću, odnosno kod preduzetnika; Pomoć u pripremi razvojnih aktivnosti/planova/projekata i njihovoj implementaciji, kako bi se dostigli što bolji poslovni rezultati; Savjetovanje i koordinacija aktivnosti usmjerenih na pristupanje fondovima, Vladinim programima podrške razvoju biznisa, novim tehnologijama, konsultantskim uslugama, kao i pomoć u pronalaženju poslovnih partnera i uspostavljanju poslovne saradnje.

Program podrške razvoju preduzetništva

Programom se realizuje nefinansijsku podrška radi poboljšanja uslova za razvoj preduzetništva u Crnoj Gori. Cilj je da se obezbjedi podrška zainteresovanim licima koja planiraju da registruju sopstveni biznis i na taj način im se pruži šansa da finansiraju svoj biznis i isti učine dostupnim tržištu. Investiciono-razvojni fond Crne Gore obezbjeđuje kreditna sredstva u maksimalnom iznosu do 50.000,00 €, sa kamatnom stopom od 2,5% na godišnjem nivou uz proporcionalni sistem obračuna kamate, rokom otplate do 12 godina (uključujući grejs period) i grejs periodom do 4 godine. Za subjekte koji projekte realizuju u opštinama sjevernog regiona i u opštinama koje su ispod prosjeka razvijenosti na nivou Crne Gore, kamatna stopa iznosi 2,00 % na godišnjem nivou uz proporcionalan način obračuna kamate.

Tehnička podrška u izradi strateških planova razvoja jedinica lokalne samouprave

Vlada Crne Gore tretira jedinice lokalne samouprave kao glavne kreatore lokalnog ekonomskog razvoja, a istovremeno namjera je da lokalne potrebe nađu svoje mjesto među prioritetima na nacionalnom nivou. U tom smislu, strateško planiranje razvoja jedinica lokalne samouprave dobija na značaju i postaje veoma važan segment lokalne politike. Zakonom o regionalnom razvoju definisana je obaveza izrade Strateškog plana razvoja od strane svih jedinica lokalne samouprave, dok je Ministarstvo ekonomije 2011. godine donijelo Pravilnik o metodologiji za izradu Strateških planova razvoja JLS, po kojem su urađeni važeći Strateški planovi, a 2016. godine Pravilnik je inoviran. Ministarstvo ekonomije u kontinuitetu prati implementaciju Strateških planova razvoja jedinica lokalne samouprave. U okviru projekta „Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori”. U kontekstu podrške lokalne privrede, treba istaći da je cilj Strateških planova razvoja upravo socio-ekonomski razvoj jedinica lokalne samouprave, stoga Plan integriše kako prednosti koje treba efikasno iskoristiti, tako i nedostatke koje treba riješiti. Među nedostacima identifikuju se i oni problemi koji predstavljaju kočnicu razvoja privrede, tako da njihovo prepoznavanje i preduzimanje aktivnosti u cilju prevazilaženja, svakako ima pozitivan efekat na poslovanje privrednika. Takođe, izrada Strateškog plana razvoja je participativan proces, tako da je predviđeno i učešće predstavnika privrede, koji bi dali inpute u izradi Plana.

PREPORUKE SEKTORA PRIVREDE U CILJU UNAPREĐENJA PROGRAMA PODSTICANJA RAZVOJA BIZNISA

Realizacijom posjeta u okviru „Biznis karavana”, pružena je prilika predstavnicima privrednog sektora u okviru svih jedinica lokalne samouprave da iznesu preporuke i sugestije u cilju unapređenja uslova u okviru programa podsticanja razvoja biznisa. Takođe, privredni subjekti, koji su već korisnici podrške u okviru pojedinih programa, reagovali su u cilju unapređenja sistema pripreme aplikacija i dostavili preporuke u smislu prilagođavanja kriterijuma tržišnim trendovima.

Program podsticanja razvoja biznisa	Preporuke privrednog sektora	Status	Plan
Uredba o podsticanju direktnih investicija	- umanjiti minimalnu vrijednost investicije i broj novih radnih mjesta za sjeverni region i prilagoditi kriterijume i uslove mikro preduzećima i preduzetnicima; - definisati različite kriterijume za pojedinačne sektore privrede; - omogućiti duže trajanje javnog poziva; - omogućiti podsticanje za djelatnost skladištenja koje nije u funkciji proizvodnje;	- Ministarstvo ekonomije je analiziralo prijedloge i preporuke privrednog sektora po osnovu ovog programa podsticanja razvoja biznisa i u saradnji sa Sekretarijatom za razvojne projekte priprema izmjene i dopune Uredbe o podsticanju direktnih investicija	- raspisivanje novog javnog poziva po osnovu inovirane verzije Uredbe o podsticanju direktnih investicija, sa kriterijumima prilagođenim svim kategorijama privrednih subjekata, sa akcentom na privredne subjekte pozicionirane u manje razvijenim jedinicama lokalne samouprave u cilju podizanja konkurentnosti privrede i prevazilaženja regionalnih razlika
Projekat razvoja biznis zona	- pripremiti projektnu dokumentaciju i obezbjediti infrastrukturno opremanje biznis zona; - podsticaji u okviru biznis zona su okarakterisani kao nedovoljni i privrednici očekuju veća oslobađanja po pitanju poreza i doprinosa; - proširiti spisak djelatnosti koje mogu biti podržane olakšicama u biznis zonama; - obezbjediti fiksne poreske obaveze na lokalnom nivou;	- u skladu sa Uredbom o biznis zonama, jedinice lokalne samouprave koje su donijele Odluku o osnivanju biznis zona od lokalnog značaja, u obavezi su da do 21. juna 2018. godine usklade odredbe lokalnih propisa sa odredbama podzakonskog akta, dok su jedinice lokalne samouprave koje donose Odluku o osnivanju novih biznis zona od lokalnog značaja, u obavezi da se pridržavaju procedure definisane članom 6, Uredbe o biznis zonama - do sada su opštine	- jedinice lokalne samouprave koje do sada nijesu uskladile poslovanje biznis zona od lokalnog značaja sa Uredbom o biznis zonama, trebaju ispoštovati rok do 21. juna i Ministarstvu ekonomije dostaviti Odluku o osnivanju biznis zona na saglasnost - projektom „Unapređenje konkurentnosti privrede” planirano je obezbjeđenje sredstava za izradu projektnih zadataka za infrastrukturno opremanje lokacija u okviru biznis zona od lokalnog značaja čije

	- omogućiti olakšice propisane Uredbom o biznis zonama i privrednicima koji nijesu pozicionirani u biznis zoni; - prijedlog proširenja biznis zone 'Bakovići u Opštini Kolašin kako bi se privrednim subjektima koji posluju na granicama biznis zone, omogućile olakšice i kako bi oni postali korisnici biznis zone od lokalnog značaja - obezbjediti infrastrukturno opremanje biznis zone 'Babića Polje' u Opštini Mojkovac - u saradnji sa Opštinom Šavnik riješiti imovinsko pravne odnose na prostoru nekadašnje fabrike 'Tekstilna industrija Šavnik'	Mojkovac, Nikšić i Bijelo Polje uskladile poslovanje biznis zona od lokalnog značaja sa odredbama Uredbe o biznis zonama - olakšice definisane u okviru biznis zona odnose se samo na privredne subjekte koji posluju na ovim lokacijama, dok su dodatne olakšice za privredne subjekte koji posluju van biznis zonama propisane drugim programima podrške razvoju biznisa, kao i drugim zakonima i podzakonskim aktima i iste su predstavljene privrednom sektoru tokom trajanja „Biznis karavana" - Opština Kolašin priprema inoviranu Odluku o osnivanju biznis zone od lokalnog značaja u cilju usklađivanja sa Uredbom o biznis zonama - Opština Mojkovac se Odlukom o osnivanju biznis zone koja je usvojena na sjednici SO, obavezala da dio infrastrukturnog opremanja biznis zone 'Babića Polje' finansira iz budžeta jedinice lokalne samouprave - Ministarstvo ekonomije je postupilo	poslovanje je usklađeno sa Uredbom o biznis zonama - Ministarstvo ekonomije davanjem saglasnosti na Odluku o osnivanju biznis zona od lokalnog značaja, u saradnji sa Komisijom za kontrolu državne pomoći, analizira predložene olakšice na lokalnom nivou, kao i djelatnosti za koje se mogu dodjeliti olakšice shodno lokalnim propisima - Opština Mojkovac i Opština Kolašin su konkurisale za sredstva u kapitalnom budžetu u cilju infrastrukturnog opremanja biznis zona od lokalnog značaja
--	--	--	---

		po osnovu zahtjeva Opštine Šavnik u cilju rješavanja imovinsko pravnih odnosa na prostoru nekadašnje 'Tekstilne industrije Šavnik' i organizovalo sastanke sa predstavnicima Ministarstva finansija i Opštine Šavnik. Imovinski status je definisan i od Opštine Šavnik se čeka dostavljanje prijedloga Odluke o osnivanju biznis zone na koju Komisija za kontrolu državne pomoći i Minisstarstvo ekonomije daju mišljenje, odnosno saglasnost	
Program podsticanja razvoja klastera	- omogućiti klasterima direktno finansiranje projekata, a izbjeći sistem refundacije sredstava; - produžiti trajanje javnog poziva;	- Ministarstvo ekonomije je shodno preporukama privrednog sektora za 2018. godinu inoviralo kriterijume za ocjenu aplikacija u okviru Programa razvoja klastera. Javni poziv je raspisan 10. maja i traje do 11. juna - sistem refundacije sredstava je definisan Programom koji je usvojen 2012. godine i nije moguće mijenjati oblik podrške, shodno pravilima državne pomoći. Za 2018. godinu povećano je izdvajanje iz budžeta za podršku razvoju klastera i time pružena	- predviđeno je povećanje budžeta Programa na godišnjem nivou, a što će zavisi od rezultata implementacije programa u tekućoj godini

		podrška većem broju aplikacija - trajanje javnog poziva mora biti ograničeno na mjesec dana jer implementacija projekta nakon potpisivanja ugovora sa klasterima traje najduže do 6 mjeseci, kako bi se sredstva iz budžeta za tekuću godinu obezbjedila na vrijeme. U slučaju velikog interesovanja za podršku u okviru Programa razvoja klastera, postoji opcija produženja trajanja javnog poziva - svjesni administrativnih nedostataka i nedovoljno razvijenih kapaciteta klastera, Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa UNDP-jem obezbjedilo tehničku podršku klasterima za pripremu aplikacija	
Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period od 2017-2020 godine		- Ministarstvo ekonomije je raspisalo javni poziv za podršku po osnovu ovog programa u 2018. godini i ocjena pristiglih prijava je u toku - kriterijumi za učešće u programu su inovirani i dodatno prilagođeni sektoru privrede	- predviđeno je povećanje budžeta Programa na godišnjem nivou, a što će zavisi od rezultata implementacije programa u tekućoj godini

Program podrške za modernizaciju industrije	- sugestija da se subvencije iz Programa, koji se realizuje u saradnji sa IRF-om, odnosi i na potencijalne korisnike koji su u mogućnosti sami da finansiraju opremu, na taj način bi dio investicije (koju bi finansirali iz sopstvenih sredstava) u iznosu do 20% bio obezbijeđen kroz bespovratna sredstva; - prijedlog da se proširi podrška na veći procentualni iznos za refundaciju sredstava za nabavku opreme;	- Ministarstvo ekonomije je raspisalo javni poziv po osnovu ovog programa koji traje do 15. decembra ili do utroška budžetskih sredstva predviđenih za 2018. godinu i nije moguće mijenjati uslove programa u ovom slučaju; - kreditna linija za modernizaciju industrije je u nadležnosti Investiciono razvojnog fonda, a Ministarstvo ekonomije u cilju obezbjeđenja podrške za privredne subjekte, pokriva dio kredita do 20%	
Program unapređenja inovativnosti u malim i srednjim preduzećima	- proširiti opseg djelatnosti koje mogu biti podržane programom podrške	- Ministarstvo ekonomije je u cilju unaprjeđenja uspješnosti dodjele državne pomoći i povećanja broja malih i srednjih preduzeća, korisnika pomoći, Program za unaprjeđenje inovativnosti malih i srednjih preduzeća 2018-2020, u 2018. godini, inoviralo program u dijelu proširenja opsega djelatosti koje će biti podržane, sa sektora prerađivačke industrije na sektor malih i srednjih preduzeća; - veća podrška je usmjerena ženama u	

		biznisu i mladima, kao potencijalnim korisnicima programa - Ministarstvo ekonomije je raspisalo dva javna poziva u 2018. godini po osnovu ovog programa	
--	--	--	--

REZULTATI UNAPREĐENJA PROGRAMA PODSTICANJA RAZVOJA BIZNISA SHODNO PREPORUKAMA PRIVREDNOG SEKTORA

Ministarstvo ekonomije je usvajanjem preporuka privrednog sektora tokom 2017. i 2018. godine značajno unaprijedilo programe podsticanja razvoja biznisa i u prilog tome govore rezultati o povećanom broju aplikacija po osnovu gotovo svih pojedinačnih programa podsticanja razvoja biznisa. Kroz „Biznis karavan” sektor privrede je bolje informisan i upoznat sa podrškom koja se pruža sa državnog i lokalnog nivoa.

	Broj aplikacija 2016. godine	Broj aplikacija 2017. godine	Broj aplikacija 2018. godine	Sredstva opredjelje na 2016. godine	Sredstva opredjelje na 2017. godine	Sredstva opredjelje na 2018. godine
Uredba o podsticanju direktnih investicija	16 aplikacija	9 aplikacija	Očekuje se raspisivanje novog javnog poziva	660.000€	1.300.00€	1.250.00€
Program razvoja biznis zona	9 lokalnih samouprava pristupilo procesu usaglašavanja lokalnih propisa sa Uredbom o biznis zonama	1 lokalna samouprava usaglasila poslovanje biznis zone od lokalnog značaja sa Uredbom o biznis zonama	2 lokalne samouprave usaglasile poslovanje biznis zona od lokalnog značaja sa Uredbom o biznis zonama	/	/	Lokalne samouprave će po potpisivanju ugovora sa korisnicima biznis zone Ministarstvu ekonomije dostaviti informaciju o broju korisnika olakšica u okviru biznis zona od lokalnog značaja

Program podsticanja razvoja klastera	11 aplikacija	17 aplikacija	Javni poziv je u toku	50.000 €	100.000 €	150.000 €
Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period od 2017-2020 godine	30 aplikacija	42 aplikacije	59 aplikacija	100.000 €	100.000 €	140.000 €
Program podrške za modernizaciju industrije	1 aplikacija	5 aplikacija	4 aplikacije – javni poziv u toku	100.000€	100.000€	150.000€
Program unapređenja inovativnosti u malim i srednjim preduzećima	2 aplikacije	6 aplikacija	11 aplikacija po osnovu prvog javnog poziva U toku je drugi javni poziv	30.000 €	30.000 €	50.000 €
Program mentoringa za mala i srednja preduzeća	/	18 aplikacija	Javni poziv će biti raspisan u II kvartalu	/	13.000€	13.000€
Program podrške razvoju preduzetništva	/	12 aplikacija	Javni poziv će biti objavljen u III kvartalu	/	8.000€	8.000€

PREPORUKE SEKTORA PRIVREDE KOJE NIJESU DIREKTNO VEZANE ZA PROGRAME PODSTICANJA RAZVOJA BIZNISA

Pored preporuka sektora privrede koji se odnose na programe podsticanja razvoja biznisa, Ministarstvo ekonomije je tokom posjeta u okviru „Biznis karavana", evidentiralo i preporuke koje nijesu direktno vezane za programe, a čijom se analizom dodatno može unaprijediti poslovni ambijent i regulisati biznis barijere sa kojima se suočavaju privrednici.

Preporuke:

- Problemi prilikom plasmana plasiranju proizvoda jer je privrednicima onemogućen pristup domaćem tržištu i nedostatak promocije domaćih proizvoda i usluga; zaštititi i promovisati domaće proizvođače;
- Otežan pristup kreditnim linijama Investiciono razvojnog fonda i preveliki kolaterali u cilju obezbjeđenja kreditne podrške; otvoriti kancelarije u svim većim jedinicama lokalne samouprave;

- Problemi sa inspekcijskim nadzorom u sektoru turizma – inspekcijske službe ne kontrolišu privatni smještaj koji radi u zoni neformalne ekonomije;
- Neadekvatna infrastrukturna opremljenost na lokalnom nivou – prijedlozi za rekonstrukciju saobraćajnica, izmještanja kolektora i uređenje kanalizacione infrastrukture. Prikupljanje finansijskih sredstava iz evropskih fondova, za dodatna ulaganja u restauraciji gradske infrastrukture, u centru i prigradskim naseljima, kao i za unaprjeđenje same funkcionalnosti grada, koje bi bila plasirana posredstvom komercijalnih banaka; neadekvatni uslovi za pristup šumama, lokalni i šumski putevi lošeg kvaliteta;
- Valorizacija industrijskih i vojnih postrojenja kroz Plan privatizacije za 2018. godinu;
- Smanjivanje nivoa fiskalnih i parafiskalnih izdataka za privrednike od strane jedinica lokalne samouprave;
- Regulisati sistem dodjele koncesija na šume i omogućiti veću konkurentnost na tržištu po ovom osnovu; dodjeljuju se koncesije za šume koje su krčene ili za šume koje ne podliježu sječi; predugo čekanje šlepera sa drvnom građom na carini; ukinuti zabrane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja na izvoz drva za ogrijev koji se zavode pod šifrom 44 i u skladu su sa carinskim propisima i tarifama;
- Nedostatak specijalizovane radne snage u svim sektorima privrede; migracije stanovništva i nemogućnost sankcionisanja radne snage evidentirane u Zavodu za zapošljavanje koja nije spremna za rad u preporučenim sektorima; usljed nedostatka radne snage omogućiti nesmetano zapošljavanje stranaca koji raspolažu kvalifikacijama u skladu sa opisom radnog mjesta;
- Sugestija privrednika koji se bave proizvodnjom začina - da se ukine testiranje uzoraka koji se šalju kao inicijalni za uspostavljanje saradnje sa potencijalnim partnerima;
- Regulisati Zakonom o porezu na dodatnu vrijednost da se repropaterijal namjenjen proizvodnji oslobodi plaćanja PDV-a;
- Omogućiti privrednicima da se naplata uvoznog PDV-a na materijal i opremu vrši nakon što se završi proces proizvodnje;
- Osloboditi privrednike koji se isključivo bave proizvodnom djelatnošću, plaćanja poreza i doprinosa;
- Razmotriti da li se reprogram duga po osnovu poreza i doprinosa prilikom apliciranja za pojedinačne programe smatra kao izmirenje obaveza po osnovu istih;
- Problem sa otežanim dobijanjem građevinskih dozvola; preduge administrativne procedure;
- Prevelika gužva na carinama, nedostatak adekvatne infrastrukture, kratko radno vrijeme;
- Umanjiti ili ukinuti takse za ulazak na turističke lokaitete od javnog interesa – primjer Park prirode piva i razvoj ribarstva;
- Da Vlada Crne Gore pokrene intresovanje za izgradnju pogona u prostorijama Centra za robne rezerve na teritoriji Opštine Plužine, kao i da se riješe problem “Fabrike elektroda Piva”, trafostanice Goranjčka i hotela” Plužine”;
- PDV na ribu za domaće proizvođače je veći od onog koji se plaća na uvezenu ribu;
- IPARD podrška Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja ne uključuje PDV u vrijednost investicionog projekta, preporuka da se PDV uključi u vrijednost investicije;
- Riješiti status ‘OBOD-a’ – u cilju funkcionisanja biznis zone od lokalnog značaja
- Preduge administrativne procedure u većini sfera poslovanja.

PROMOCIJA DOMAĆIH PROIZVODA – „KUPUJMO DOMAĆE”

Analizom prijedloga i sugestija sektora privrede i razmatrajući njihove ideje, najčešći problemi sa kojima se susreću privredni subjekti jeste plasman proizvoda na tržište, vizuelna prepoznatljivost proizvoda, kao i pronalazak tržišne niše u okviru koje su potrošači spremni da kupuju njihove proizvode. Država, usljed poštovanja pravila tržišne konkurentnosti nije u mogućnosti da favorizuje proizvođače i njihove proizvode i usluge, ali svakako kroz dodatna zalaganja i inicijative može doprinijeti njihovom pozicioniranju na tržištu i informisati potrošače o kvalitetu domaćih proizvoda i usluga i značaju njihove kupovine.

Upravo je iz tog razloga pokrenut projekat promocije domaćih proizvoda 'Kupujmo domaće' i to potpisivanjem Sporazuma o saradnji Ministarstva ekonomije, Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i Privredne komore Crne Gore. Takođe, projekat je podržan i od strane 6 trgovinskih lanaca i individualnih proizvođača domaćih proizvoda. Svi trgovinski objekti su obilježeni prepoznatljivim vizuelnim oznakama 'Kupujmo domaće', angažovane su agencije za promociju, promoteri u svim objektima, a pripremljena je i realizovana medijska kampanja. Zadovoljstvo proizvođača, ali i trgovinskih lanaca je evidentno i program će biti nastavljen kroz programe edukacije privrednih subjekata i njihovom pripremom za učešće u programima podrške razvoju biznisa koji se realizuju sa državnog i lokalnog nivoa.

PODRŠKA PRIVREDNOM SEKTORU U OKVIRU MINISTARSTVA EKONOMIJE

„Biznis karavan” je pored promocije programa inicirao veću saradnju privatnog i javnog sektora. Ministarstvo ekonomije je novom sistematizacijom formiralo Direktorat za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i upravljanje EU fondovima koji je zadužen za sprovođenje i promociju programa podsticanja razvoja biznisa, ali i unapređenje saradnje sa sektorom privrede. Direktorat posluje kao jedinstven informativni one-stop shop, kojem se privrednici mogu obratiti po svim osnovama, vezanim za programe investiranja. Takođe, službenici Ministarstva su na raspolaganju svim zainteresovanim privrednicima u smislu direktne podrške prilikom pripreme aplikacija i investicionih projekata za programe podsticanja razvoja biznisa.

Takođe, Ministarstvo ekonomije i Sekretarijat za razvojne projekte su kreirali web stranice posredstvom kojih privrednici mogu da se informišu o programima podsticaja, postavljaju pitanja, prate aktuelnosti i javne pozive, ali i da reaguju postavljanjem pitanja, dostavljanjem prijedloga i sugestija. Riječ je o sajtu „Biznis zona” (www.bizniszona.me), sajtu „Investicionih lokacija” (www.investmentlocations.me), kao i o standardnim sajtovima Ministarstva ekonomije www.mek.gov.me i Sekretarijata za razvojne projekte www.srp.gov.me.